

Berényi Mihály

Csak egy *a* betű?

Egyetlen kis *a* betű hiánya teljesen megváltoztathatja a mondat értelmét. Ez persze természetes, hiszen a magyar névelőről van szó. Az alábbi birtokos szerkezetben szembe-tűnő a jelentéskülönbség: a névelő jelenléte, illetőleg hiánya megváltoztatja a birtokviszonyt:

Apja karjai között halt meg.
Ki halt meg? A gyermek.

Apja a karjai között halt meg.
Ki halt meg? A gyermek apja.

A következő példában az okozhatja az esetleges félreértést, hogy a befejezett melléknévi igenév alakja egybeesik a múlt idejű igéével:

Megjelent házi orvosoknak készült kiadványunk legfrissebb száma.
Olyan orvosok számára készült a kiadvány, akik valahol megjelentek.

Megjelent a házi orvosoknak készült kiadványunk legfrissebb száma.
A kiadvány házi orvosok számára készült, függetlenül attól, hogy megjelentek-e valahol.

A mondat szerkezete közötti különbséget pontosítja a névelő a következő példákban:

Mindenki számára elérhető méhnyakrák elleni védőoltás.
Ezek szerint a méhnyakrák mindenki számára elérhető, de szerencsére van ellene védőoltás. Vajon a nem mindenki által elérhető méhnyakrák ellen van-e?

Mindenki számára elérhető a méhnyakrák elleni védőoltás.
A méhnyakrák elleni védőoltás érhető el mindenki számára.

Ismét a mondat szerkezete közötti különbséget erősíti a névelő kitétele:

Rövid idő alatt sikerült kollégáimnak eloltani a tüzet.

Bár a világról való tudásunk és tapasztalatunk kevésbé valószínűsíthető, de mégis értelmezhető úgy a mondat, hogy a tüzoltó kollégái sikerültek rövid idő alatt.

Rövid idő alatt sikerült a kollégáimnak eloltaniuk a tüzet.

Így teljesen egyértelműen a tüzoltó kollégái oltották el a tüzet rövid idő alatt.

Ebben a mondatban nem a névelővel van baj.

Van-e felső korhatára az újjáélesztésnek?

Különös kérdés: újjá hogyan lehet éleszteni valakit? Csak azt, aki nagyon régi? Mozgalmat lehet újjáéleszteni. Érdekes, hogy az egyik angol–magyar szótár szerint újjáélesztés = resuscitation (a restauration helyesebb lett volna).

Van-e felső korhatára az újraélesztésnek?

Ez az újraélesztés valóban a resuscitation: az újraélesztett beteget sikerült visszahozni a klinikai halálból.

Az alábbi fejezetcímben látható *felöltt* melléknévi igenév (a *felöltt* igéből) és főnév is lehet.

Felöltt újraélesztés

Az író a főnévre gondolt, de a melléknévi igenevet tette az *újraélesztés* elé, így abból jelző lett. A hibás címből most az következik, hogy az újraélesztés már nem kiskorú, hanem felöltt. Az író mást akart közölni velünk. A helyes cím:

A felölttek újraélesztése

Ebből a birtokos szerkezetből már akár ki is maradhatna a névelő: *Felölttek újraélesztése*.

A prosztatata vizsgálat a rektális tapintásával kezdődik.

Az orvos megtapintja a rektálist, pedig az nem is létezik. Jobb lett volna a mondat így:

A prosztatata vizsgálata végbél felőli tapintással kezdődik.